

» Pripravila: Dr. Simona Kostanjšek Brglez, ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

KULTURNA DEDIŠČINA

UMETNOST
ZA
TURIZEM

Prispevek je nastal v okviru projekta Umetnost za turizem. Umetnostnozgodovinske vsebine kot podlaga razvoju trajnostnega turizma Vzhodne Slovenije, ki ga sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS in Evropski sklad za regionalni razvoj, ter v okviru raziskovalnega programa Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (PG-0061), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Samostan v Studenicah po razpustu leta 1782

Samostanskemu kompleksu s cerkvijo sv. Treh kraljev obdobje po ukinitvi in razpustitvi samostana v letu 1782 ni bilo naklonjeno.

Že v istem desetletju, leta 1788, se je iz neke kovačnice zanetil ogenj in samostan je vključno s hišami na trgu

pogorel. Iz poročila ob požaru izvemo, da je pogorelo 35 hiš. Le trije tržani so bili kos spravi ostanke svojih hiš zopet pod streho. Iz istega poročila izvemo še za nekatere objekte, ki so spadali k samostanu in jih danes več ni, to so: pristava – gospodarsko poslopje – je bila lesena in krita s slamo, konjski, volovski in kravji hlevi so bili zidani, svinjaki pa leseni in s slamo kriti. Ribnjača je bila zidana in krita s skodlami. Ta požar je uničil tudi grad – od katerega so v glavnem ostali

Pogled na trg z upravno stavbo samostana

le zidovje in železna vrata s kamnitim portalom.

Od samostana se je ohranil zahodni trakt s prioratom in

cerkvijo ter upravno poslopje. Vzhodni in južni trakt so nato postopoma odstranili. Po smrti Šparovčevega naslednika in dediča Ludvika je studeniško posest leta 1876 kupil Anton Papst. Med letoma 1882 in 1885 je bil njen lastnik Franc Egger.

poslikati cerkveno notranjščino, v naslednjih letih in desetletjih pa nabavile nove klopi in nekaj nove kiparske opreme ter dale zgraditi oratorijski nadzidek med ladjo in prezbiterijem.

Pomembno prelomnico za samostan in cerkev predstavlja leto 1895, ko so se sem naselile magdalenke. Slednje so, skupaj s spiritualom Adolfom Hytrekom (1853–1899), zaznamovale tudi umetnostno podobo tega kulturnega spomenika. Adolf Hytrek, šlezjski duhovnik in arheolog, je po delu in študiju arheologije v Rimu šel v Zagreb, kjer je prevzel skrb nad samostanom magdalenk, ki so

Kip Zofije Rogaške iz leta 1739

na Hrvaško prišle iz Laubmanna v Šleziji. Zanje je iskal primernejši kraj. Leta 1883 je obiskal Studenice, dve leti pozneje pa je pripeljal skupino 19 magdalenk. Sam je v Studenicah ostal do leta 1896, ko se je vrnil v Šlezijo. Kmalu po prihodu je začel na samostanskem posloppju izvajati obnovitvena dela, poskrbel pa je tudi za cerkveno opremo. Tako je dal leta 1887 odpeljati ruševine – kup kameinja za rožnovensko kapelo, ki so ostale še po požaru pred sto leti. Magdalenke so nadaljevale z deli na samostanu in cerkvi. Ob koncu 19. stoletja so dale

poslikati cerkveno notranjščino, v naslednjih letih in desetletjih pa nabavile nove klopi in nekaj nove kiparske opreme ter dale zgraditi oratorijski nadzidek med ladjo in prezbiterijem.

Leta 1941 so Nemci redovnice odpeljali in posest zasegli. Od leta 1943 je bila v samostanu dekliška gospodinjska šola. Triindvajsetega februarja 1945 so partizani zažgali samostan in šolo. Po vojni so se redovnice vrnile, vendar so morale 9. maja 1949 postojanko ponovno zapustiti, samostan s posestjo pa je bil nacionaliziran. Takrat sta bila upravna stavba in zahodni trakt naseljena z več stanovalci. Konec 20. stoletja se je začela obsežna obnova. Med letoma 1996 in 1998 je bilo obnovljeno in delno rekonstruirano obzidje, izvedena so bila tudi arheološka izkopavanja, v sklopu katerih je bil delno prezentiran vzhodni samostanski trakt.

Leta 2000 je bil samostan denacionaliziran in vrnjen nadškofiji Maribor. Takrat se je začela prenova za potrebe doma za ostarele. Program je predvidel celovito obnovo kompleksa. Vsi najpomembnejši prostori, vključno z zahodno emporo in dvorana v zahodnem traktu, bi ostali dostopni javnosti, sobe bi

Portal iz leta 1665 v zahodnem traktu

bile nameščene v arhitekturno manj pomembnih prostorih. Že pred letom 2010 se je prenova zaradi pomanjkanja finančnih sredstev zaključila. Izkopano zidovje in stopnice vzhodnega trakta ter originalni srednjeveški tlak ob zahodnem traktu je preraslo zelenje, nedokončanje konstrukcije za dvigalo v zahodnem traktu pa je povzročilo zamakanje strehe, ki je med drugim privedlo do poka na imenitnem zgodnjebaročnem portalu iz leta 1665. Nadaljnja usoda samostanskega kompleksa je negotova.

Dvoriščna stran upravne stavbe

Ostanki vzhodnega trakta leta 2010

» Pripravil: Milan Sternad iz Makol, fotograf in strasten zbiratelj starih fotografij in razglednic domačega in okoliških krajev.

ZAKLADNICA
STARIH
FOTOGRAFIJ

Prve avtobusne povezave Makol z okoliškimi kraji v tridesetih letih prejšnjega stoletja

STARE
RAZGLEDNICE

Razglednica z Vrhola leta 1970